

Razlozi buntovništva u hrvatskoj "prozi u trapericama"

Stojić, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:026277>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Sara Stojić

**RAZLOZI BUNTOVNIŠTVA U
HRVATSKOJ „PROZI U
TRAPERICAMA“**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

Sara Stojić

**RAZLOZI BUNTOVNIŠTVA U
HRVATSKOJ „PROZI U
TRAPERICAMA“**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Davor Piskač

Zagreb, 2021

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Teorijski okvir „proze u trapericama“.....	2
2.1. Flakerova „proza u trapericama“	3
3. Emocije: glavni pokretači.....	5
3.1. Emocionalni razvoj i inteligencija kao važan faktor u izgradnji pojedinca.....	6
4. „Proza u trapericama“ u okviru hrvatske i svjetske književnosti na primjeru djela .	8
5. <i>Traperice</i> kao simbol emocionalnoga buntovništva	11
6. Zaključak.....	18
Literatura	19

1. Uvod

Analizirajući mladenaštvo kao primarni termin, u fokus rada smjestit će se njegove glavne karakteristike koje, kao takve, čine usku poveznicu s buntovništvom stvarajući reprezentativnu odliku ovoga rada. Temeljna stavka koja će uvelike koristiti u stvaranju moćne fabule, svakako su književna djela. Kroz njih, predstaviti će se teza o emocijama, odnosno kakav je njihov utjecaj na protagoniste koji, kao takvi, dolaze u sukob sa svojom okolinom. Odmaknuvši se korak naprijed, otići ćemo u objektivni svijet i vidjeti što stručna literatura donosi o emocijama u kontekstu emocionalnog razvoja i buntovništva. Na temelju postavljenih teza i bogate literature, utvrdit će se koje emocije kod mladih prevladavaju te paralelno s tim zaključit će se njihova uloga u pojavi buntovništva. Osim navedenog, u radu će se istaknuti i monografija *Proza u trapericama* Aleksandra Flakera, kao eminentna teorijska paradigma takve vrste hrvatske proze.

Proza u trapericama, svojim odlikama, konstituira određenu strukturu u koju se svrstava karakteristična opozicija svijeta nedoraslih i svijeta odraslih. Jezik mladih i zajednice kojoj pripadaju razlikuje se od jezika odraslih, čime se ističe suprotnost tih dvaju svjetova, dok se pripovjedačev govor približava razini njegove svijesti. Hrvatski pisci proze u trapericama poput Antuna Šoljana, Zvonimira Majdaka te Alojza Majetića, u svojim književnim djelima isprepliću mladenaštvo, odbacivanje tradicionalnih vrijednosti, unutarnji monolog likova te ostale karakteristike proze u trapericama, pritom stvarajući jedinstvenu fabulu. Romani *Lovac u žitu* J.D. Salingera te *Kužiš, stari moj* Zvonimira Majdaka analizirat će se u kontekstu obilježja proze u trapericama, pritom stavljajući naglasak na buntovništvo. Sukladno tome, obradit će se i pojam emocija koje su usko povezane s pojavom buntovništva kod mladih. U zaključku, naravno, sumirat će se sve pretpostavke i ideje u stratificiranu cjelinu.

1

2

2. Teorijski okvir „proze u trapericama“

„Proza u trapericama“ ili jeans proza, kao književna epoha, tipična je za književnost šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća. *Proleksis enciklopedija* definira ju kao pravac u suvremenoj književnosti koji se bavi temama modernog života, rabeći u svojem izrazu mnogo slenga i gradskog žargona.¹ Ona, svojim karakteristikama, predstavlja hibrid suvremenog i modernog romana.

Protagonisti ovakvog tipa proze uglavnom su neshvaćeni pojedinci, mladi marginalci koji svojim postupcima i stavovima stvaraju novu kulturu, a koja je suprotstavljena ustaljenoj i visokoj. Stvaranje nove odnosno popularne kulture najbolje se definira otporom prema pritisku, ustaljenim konvencijama i mišljenjima „starijih“. Iako su roditelji i djeca pripadnici različitih kultura, fokus se ne stavlja na njihovo neslaganje već općenito suprotstavljanje strukturiranom svijetu i tradicionalnim idejama. Jedna od glavnih osobina „proze u trapericama“ je pojava mladog nonkonformističkog pripovjedača (u 1. ili 3. licu) koji stvara vlastiti osebusni stil negirajući norme na temelju govora mladih. Također, u romanima su prikazani problemi s kojima se suočavaju i navike, kao ustaljeni obrasci svakodnevnog i jednoličnog života. U većini slučajeva glavni lik i/ili pripovjedač je mladić koji govori o svom trenutnom životu. Međutim, često se javlja i svojevrsna inverzija kod koje je glavni lik i/ili pripovjedač odrasla osoba koja se retrospektivno prisjeća svoje mladosti (Katalinić, 2017: 13). U kontekstu obilježja „proze u trapericama“ treba istaknuti i J.D. Salingera, svjetskog začetnika navedenog žanra. Njegov roman, *Lovac u žitu*, ističe se kao ogledni primjer „proze u trapericama“ s najizraženijim strukturnim osobinama samoga žanra. Strukturne osobine, u svojoj monografiji, obrađuje Flaker, a pažnju obraća na Salingerov jezik, što će i u ostatku rada biti detaljnije analizirano. Flakerova monografija i karakteristike žanra interpretirat će se u sljedećem poglavlju.

---

¹ Proza u trapericama. URL: <https://proleksis.lzmk.hr/1704/> (17.8.2021.)

2.1. Flakerova „proza u trapericama“

Aleksandar Flaker idejni je začetnik termina „proza u trapericama“. U svojoj monografiji, *Proza u trapericama*, detaljno analizira karakteristike žanra, njegove početke, ali i utjecaj u književnosti općenito. U osnove monografije uvodi nas Danijela Lugarić, ističući njezino prvo objavljivanje 1975. godine pod nazivom *Modelle der Jeans-Prosa*. Lugarić (2009: 173) navodi da je nacrt tipologije modela nazvanoga »mladom prozom« izložen na varšavskome slavističkom simpoziju 1973. U domovini je objavljen pod nazivom Hrvatska proza u trapericama 1974. (Zbornik Zagrebačke stilističke škole) te godinu poslije u dnevniku »Večernji list« (Književnost u trapericama, 11. i 12. 1. 1975). Dugo izdanje, ujedno izdanje na kojemu se bazira ovaj rad, izašlo je 1983. godine u Hrvatskoj. Lugarić, također, ističe doprinos i značaj studije o prozi u trapericama. »Zna se« da je A. Flaker promovirao rusku avangardu i intermedijalnost, pokrenuo pojmovnik avangarde i nazvao književno-povijesna razdoblja stilskim formacijama. Isto se tako »zna« da je u 70-im godinama hrvatski slavist zauzeo posebnu pozu: pozu pripovjedača o prozi u trapericama. Kako Flaker navodi u knjizi, „mlada proza“ termin je koji se prvotno upotrebljavao, no zbog manjka preciznosti i privlačnosti nije se uspio zadržati. S druge strane, pojam „proza u trapericama“ izgleda još manje precizno jer svi likovi ne nose isti odjevni predmet, u ovom slučaju traperice. Ali se jeans spominje u tom tipu proze vrlo često: njih nose toliki Aksjonovljevi likovi, na ovitku knjige Mome Kapora *Beleške jedne Ane* nacrtana je djevojka sa sunčanim pjegama i u zakrpanim trapericama, a napokon tu je i Plenzdorf čiji junak ističe da „traperice“ nisu zapravo odjevni predmet nego pogled na svijet: *Mislím, traperice su stav a ne hlače*“ (Flaker, 1983: 24). Sukladno tome valja istaknuti činjenicu da se protagonisti, osim što nose traperice, nalaze na margini društva pa često izražavaju nezadovoljstvo prema životu i svojoj sudbini. Najčešće se, naime, likovi mladih izdvajaju iz svijeta u kojemu vladaju norme društvenoga ponašanja, uzimaju stav kibica ili autsajdera, „markiraju“ u životu, napuštajući školu ili radni odnos (Flaker, 1983: 49). Kreiranjem vlastitih kulturnih obrazaca stvaraju određeni stil odijevanja, kao i vrstu glazbe. Kada bi se povukla paralela na temelju navedenih činjenica, istaknulo bi se nekoliko glavnih karakteristika „proze u trapericama“, a to su: opozicija svijeta nedoraslih i odraslih, pojava mladog pripovjedača u 1. ili 3. licu, osporavanje kulturnih struktura i mišljenja „starijih“, traženje kontinuiteta

u suvremenoj kulturi, prikaz svakidašnjeg života likova te govor mladih temeljen na slengu i gradskom žargonu.

Iako su zajedničkih stavova i životnih radnji, postoji nekoliko tipova pripovjedača. Prema Flakeru, oni se dijele na inteligentnog, infantilnog te brutalnog pripovjedača. Inteligentni pripovjedač temeljni je tip pripovjedača „proze u trapericama“ koji je donekle obrazovan te ponekad može isticati svoj odnos prema tekstovima prošlosti. On poznaje kulturne tekstove pa „odatle pojava nesvršenih učenika, nazovi-slikara i nazovi studenata, diplomaca koji se nalaze pred izborom, odbjeglih s naukovanja čitalaca Salingera i Defoea, likova iz gradske boheme, učenica koje bježe od kuće, vrlo različitih likova kojima je zajedničko da čitaju knjige, gledaju slike, slušaju glazbu- ali na svoj način“ (Flaker, 1983: 60). Od pripovijedanja u 1. licu (*Ich- Form*), preko pripovjedača koji iz vlastitog iskustva razumije i poznaje svijet mladih, sve do pripovjedača koji je blizak svijetu mladih, ali njemu ne pripada, oblici su pripovijedanja karakteristični za inteligentnog pripovjedača. Njegov stil baziran je na gradskom govoru, žargonu mladih ljudi, a u obzir se uzimaju stilističke vrijednosti njegova pripovijedanja, nikako ne intelektualne. Dakle, pripovjedač nije predstavnik intelektualnih kategorija. Nadalje, isticanje naivnosti prepoznatljivo je načelo kao oznaka „proze u trapericama“, a očituje se kod infantilnog pripovjedača. Pripovjedačevo gledište ne fokusira se na dječju svijest, kao ni na svijest dječje psihe, već je bitna stavka infantilni način izražavanja. Pri tome mislimo na osobit stil, utemeljen na sintaktičkom pojednostavljivanju, izbjegavanju zavisno složenih rečenica, uvođenju čestih polisindetona, anakoluta, jezičnih „podštapalica“, što, sve zajedno, oponaša dječji govor, ističući u prvi plan ono što bismo mogli zvati „dječjom logikom“ (Flaker, 1983: 67). I posljednji tip pripovjedača je brutalni pripovjedač. Predstavnik je huliganske sredine, socijalne margine gradskog stanovništva koja se, kao takva, suprotstavlja čvrstim socijalnim strukturama. Detaljno opisuje vlastite pokvarene zube, istiskivanje prišteva na licu, a antiestetični doživljaji žena nezaobilazna su karakteristika ove vrste pripovjedača. Flaker ujedno navodi i njihovo isticanje rugobe svijeta odraslih kao svijeta starih, dok je čežnja za evazijom u Arkadiju više nego prisutna.

3. Emocije: glavni pokretači

S emocijama se susrećemo svakodnevno, one pokreću naše aktivnosti, govor i samosvijest. *Hrvatska enciklopedija* emocije definira kao „doživljaj ili stanje potaknuto nekim događajem, situacijom u kojoj se nalazimo, akcijom koju poduzimamo, drugim ljudima, našim mislima, očekivanjima ili planovima“.² Iz toga proizlazi činjenica da su emocije povezane s određenom situacijom, poteškoćom ili problemom te navode pojedinca na djelovanje i rješavanje izazova. Treba naglasiti da se emocije razlikuju od raspoloženja. Raspoloženje može trajati satima, danima ili tjednima, a emocija tek nekoliko trenutaka ili minuta. Raspoloženje se opire promjeni, na primjer, kada smo tužnog raspoloženja ne želimo izaći van i zabaviti se, a emocije su podložne češćim promjenama (Miličić, 2018: 9). Kako u stvarnom životu, tako i u romanima likovi doživljavaju emocije na vlastiti način, bile one negativne ili pozitivne. Utjecajem različitih elemenata na njihov život, stvaraju se i određene emocije, a koje zatim upravljaju njihovim postupcima. U kontekstu „proze u trapericama“, one igraju važnu ulogu. Nezadovoljni životom, okolinom u kojoj borave i tradicionalnim strukturama likovi uglavnom stvaraju negativne emocije poput ljutnje, srdžbe i inata. S druge strane, možemo se susresti i s likovima kojima nitko nije kriv za neuspjehe i propale pokušaje pa na iste reagiraju inertno i ravnodušno. Sebe smatraju odgovornima, ali obzirom na svijet u kojemu se nalaze i norme koje ne prihvaćaju, ne trude se promijeniti stanje. „Proza u trapericama“, zapravo, prikazuje široki spektar emocija, a glavni je pokretač postupaka kod junaka.

U kontekstu emocija, istaknut će se poučna i korisna metoda, a riječ je o literarnoj biblioterapiji. Literarna je biblioterapija metoda stjecanja uvida u nastanak emocija na primjerima iz isključivo književnih umjetničkih tekstova te uz metodu uporabe identifikacije, katarze i MED ciklusa, a njezini su temeljni alati afektivna i kognitivna interpretacija (Bušljeta, Piskač, 2018: 13). Pomoću nje nastoji se stvoriti veza između kognitivnih procesa i emocija, a čitatelj dobiva mogućnost suočavanja s vlastitim emocijama. Literarna biblioterapija metoda je kojom se trebaju koristiti educirani nastavnici književnosti i psihologije kako bi bila učinkovita jer u suprotnom stvara

---

² Čuvstvo ili emocija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=13550>. (22.8.2021.)

kontraefekt. Ona za cilj nema rješavanje učenikovih osobnih problema već upućuje u rezultate djelovanja likova pa, sukladno tome, učenik može uvidjeti dobre i loše strane postupaka te ih primijeniti u vlastitom životu. U današnje vrijeme, literarna biblioterapija, trebala bi biti zastupljenija metoda u nastavi književnosti jer se razvija učenikova emocionalna inteligencija te samosvijest. Sukladno tome, smatram da su književna djela „proze u trapericama“ eminentni primjeri za analizu u svrhe navedene metode. Mladi pripovjedači bliski su učenicama, a svojim ponašanjem mogu utjecati na postupke.

3.1. Emocionalni razvoj i inteligencija kao važan faktor u izgradnji pojedinca

Emocionalna inteligencija važna je karika u čovjekovu razvoju i shvaćanju sebe samoga. Definira se kao svojstvo uma da ovlada mnogim povezanim sposobnostima kao što je sposobnost razumijevanja, planiranja, rješavanja problema, apstraktnog mišljenja, stvaranja ideja, korištenja jezika i učenja (Hercigonja, 2018: 11). Također, sposobnost je upravljanja nad samim sobom, kao i kontrola vlastitih emocija. Njezino razvijanje treba poticati već u najranijoj dobi djece jer istraživanja dokazuju da su djeca, koja savladaju sposobnost inteligencije, produktivnija, uspješnija i vedrija, a skloni su i boljem rješavanju stresa pa im je fizičko i psihičko zdravlje kvalitetnije. S druge strane, djeca koja ne usvoje vještine emocionalne inteligencije poput samoupravljanja, empatije i poštovanja, u odrasloj dobi suočavaju se s ispadima bijesa, nerazumijevanjem, odbacivanjem, kao i napuštanjem škole ili radnog mjesta. Upravo zanemarivanje i manjak spoznaja o važnosti emocionalne inteligencije rezultira sve većim brojem problematičnih i nezadovoljnih pojedinaca. Vladimir Takšić, u svojem radu *Razvoj emocionalne inteligencije u obiteljskom okruženju i utjecaji emocionalne inteligencije na smanjenje poteškoća u ponašanju*, analizira njezine utjecaje na djecu i odrasle te spominje istraživanje koje su proveli Mayer, Caruso i Salovey. Mayer, Caruso i Salovey (2004.) navode da mladi koji imaju višu razinu emocionalne inteligencije u prosjeku manje piju, ne drogiraju se, uspješnije rješavaju sukobe i imaju nižu razinu agresije. Iz navedenog bi se moglo zaključiti da je emocionalna inteligencija jako važna za grupne odnose jer

emocionalno inteligentniji pojedinci izbjegavaju sukobe, spremni su na suradnju i timski rad (Hajncel i dr, 2014: 5). Kao što sam već spomenula, niska razina inteligencije dovodi do konfliktnih situacija pa su takvi pojedinci agresivniji i češće izazivaju sukobe. Ključnu ulogu u formiranju djetetova karaktera svakako igraju roditelji. Takšić ističe da je autoritativni stil odgoja najbolji za razvoj emocionalne inteligencije. Tri su glavne komponente autoritativnog stila odgoja: emocionalna toplina (koliko je adolescent voljen i prihvaćen); struktura i nadzor (u kolikoj mjeri postoje očekivanja u odnosu na adolescenta i pravila njegovog ponašanja); podržavanje nezavisnosti (u kojem stupnju roditelji prihvaćaju i potiču individualnost adolescenta). Roditeljska toplina povezana je s većom kompetentnošću, postojanje strukture povezano je s manje problema u ponašanju, a poticanje nezavisnosti povezano je s manje simptoma psiholoških smetnji kao što su depresivnost i anksioznost (Hajncel i dr, 2014: 4). Važno je stvoriti balans između roditelja i djeteta, odrediti granice, ali i ono što se očekuje kako bi se djetetova emocionalna inteligencija kvalitetno razvijala, a samim tim i psihičko zdravlje.

Književni likovi, također, formiraju određeni stupanj emocionalne inteligencije što se zatim očituje u njihovom ponašanju i postupcima. Mogla bih zaključiti da junaci „proze u trapericama“ ne razvijaju dovoljno visok stupanj emocionalne inteligencije što se reflektira na obrazovanje, radno mjesto, okolinu, ali i odnose s ostalim pojedincima. Najčešće su nezadovoljni stvarima i pojavama oko sebe te životnim uvjetima pa bježe od svega u drugi grad, ostavljajući školu, radno mjesto, obitelj i prijatelje, dok neki spas pronalaze u samoći i zatvaranjem u vlastite misli. Skloniji su raskalašenom načinu života, konzumiranju opojnih sredstava i alkohola, a konfliktne situacije ponekad nastaju i kad im se nitko ne suprotstavlja. Zbog niže razine inteligencije, agresivniji su i nastoje oponirati autoritetima (roditeljima) i životnim normama što dovodi do svađa u kojima vrijeđaju i psuju. Također, otpor prema njima nastaje zbog nedostatka ljubavi, nekonstruktivnih kritika ili sputavanja. Nezadovoljstvo i otpor djeteta proizlazi iz neadekvatnog oblika odgoja, restrikcija, a takvi primjeri jasno su uočeni u književnim djelima.

Ono što možemo zaključiti je da su emocionalna inteligencija i emocije pokretači svih čovjekovih postupaka, bilo to u kontekstu književnih djela ili stvarnoga života. Doživljavanje i tumačenje književnoga lika može doprinijeti vlastitom promišljanju i realizaciji u boljem svjetlu, stoga su upravo iz tog razloga književna djela temelj nastave,

a njihova obrada ključna karika. Književno djelo ne postoji bez književnog lika, pojedinac nije potpun bez emocionalne inteligencije i samosvijesti, a svi zajedno čine korelacijsku cjelinu koja se, kao takva, može analizirati s aspekta književnosti i psihologije.

4. „Proza u trapericama“ u okviru hrvatske i svjetske književnosti na primjeru djela

U hrvatskoj književnosti, jedan od najznačajnijih predstavnika svakako je Zvonimir Majdak. Veoma svestran pisac koji je svoju književnu karijeru započeo pjesmama *Tip na zelenoj livadi* i *Ukleti motociklist*. Istaknuo se i vrlo zahtjevnim romanom *Bolest* u kojem se egzistencijalno pitanje prikazuje alegorijskom formom. Parodirao je razne trivijalne obrasce (*Pazi, tako da ostanem nevina*, 1971.; *Marko na mukama*, 1977.; *Biba, okreni se prema zapadu*, 1982.), potom se opet vraćao romanima u kojima tematizira etičke i egzistencijalne probleme (*Kćerka*, 1985.; *Starac*, 1988.; *Lugarnica*, 1989.; *Krevet*, 1990.) (Nemec, 2003: 156-157). Majdakov širok spektar stvaranja dovodi do savršenog i zanimljivog opusa u kojemu se ističe njegova svestranost. Kao što rekoh na početku, Majdak je jedan od začetnika proze u trapericama. Prisjetit ćemo se, „proza u trapericama“, obuhvaća 60-te i 70-te godine prošloga stoljeća, a ističe se buntovnim likovima koji su u središtu radnje. U romanu *Kužiš, stari moj* (1970.) koji je postao hrvatski bestseler uveo je žargonizme koji, kao jezik ulice i govor spontanosti, postaju autentičan medij mladim naraštajima. Roman u *trapericama* postao je trivijalni izdanak egzistencijalističke proze šezdesetih: na svojim je rubovima, doduše, progovarao o ozbiljnim problemima gradske bezidejne mladeži, ali se zapravo pretvorio u kroniku mladenačkog nonkonformizma, neprilagođenosti, frustracija, pa i frivolnosti (Nemec, 2003: 159). Sama radnja koja je ujedno i najbitnija vrti se oko svakodnevnih banalnosti, dok je otpor intelektualizmu jedna od glavnih značajki ove proze. Osim Majdaka, u hrvatskoj književnosti, istaknuo se i Antun Šoljan, plodan i kvalitetan pisac koji je svoj uspjeh osim u poeziji, ostvario i u prozi. Publici je poznat po svojim romanima *Kratki izlet* i *Izdajice* koji pripadaju prozi u trapericama. U romanima se prati skupina mladih ljudi koji su u sukobu s društvom u kojemu se nalaze, smatrajući da se njihovi ideali

narušavaju pa pokušavaju pronaći svoj mir i mjesto u svijetu. Također, opozicija svijeta odraslih i nedoraslih jasno je izražena, a nonkonformistički pripovjedač glavna je karika unutar fabule. Kao što sam već na početku spomenula, Majdak je u književnost uveo zagrebački žargon, stvarajući poseban stil koji je kombinacija standardne štokavštine i kajkavskog dijalekta s izrazima koji su karakteristični za slang mladih naraštaja. Pripovjedač romana, mladi šegrt, u opoziciji je ne samo prema starijoj generaciji, već i prema „studošima“ koji svojim moralističkim filozofiranjem loše utječu na prijatelja Glistu. S druge strane, junak romana Glista, dolazi do izražaja kroz pripovijedanje koje se može podijeliti na sentimentalnog, realističnog i brutalnog pripovjedača. Glista je u tom romanu taj koji čezne sa „pravom ljubavlju“ i dvije njegove ljubavne avanture, na kojima se zapravo i temelji kompozicija romana, upravo zbog toga svršavaju porazno i vode ga, uz utjecaj intelektualne moralistike, do tragičnog sloma (Flaker, 1983: 79-80). Prema Flakeru, brutalnost Majdakova pripovjedača najviše se očituje na području seksa, u pripovijedanju o seksualnim doživljajima, kao npr. prepričavanje pokušaja odnosa Gliste s gazdinom ženom iz kojeg se iščitava vulgarnost u seksualnom smislu: „Nasrnuo je na nju kako nije nasrnuo ni na Gretu, mačku s kojom je mijakuo po vrbacima na savskoj obali i za koju je znao da je radodajka i narodna širiteljica nogu, eksplodirao je kao rezervoar pun avionskog benzina nakon tolikih onanija i polucija“ (Majdak, 1984: 71). Majdak u romanu muški spol prikazuje na grub način koji seksualnost i sam čin shvaćaju vulgarno te nasrcu na žene kao životinje. Sukladno tome, spomenut ću Gizelinu ispovijed kada se sa sedamnaest godina zaljubila. Iako je bila vrlo mlada i roditelji su joj bili strogi, Gizela se zaljubljuje u mladog golubara koji je živio prekoputa nje i ne imajući na umu kakva je osoba i na što je spreman, Gizela se upušta u sastanak s njim: „Srušio me na blanjevinu i počeo raskopčavati, ništa ne pazi, ništa ne pita, pa rukom pod haljinu, ja mu ne dam, on tada gore, otrgne se jedan gumb na bluzi, molim ga da me pusti, da ne mogu disati, da ću se ugušiti“ (Majdak, 1984: 68). Ali i u takvim brutalnim situacijama, pripovjedač svejedno nasmijava čitatelje svojim infantilim usporedbama i predodžbama o seksualnom činu. Glista se naposljetku otuđuje od svih pa tako i od pripovjedača s kojim je bio najbliži, upada u ponor iz kojega ne može izaći i to sve zbog Gizele koja ga je odbila. Naposljetku, svoj život skonačava tragično ispod tramvajskih tračnica: „Kud je gledal onaj kretan tramvajac? Miješal je muda, ne, zato nije mogao na vrijeme zakočiti“ (Majdak, 1984: 177). I Dubravko Jelčić u svojoj knjizi *Povijest hrvatske književnosti*

ističe kako je Majdak u svojoj domeni možda i najdosljedniji, kako u izboru teme tako i u pristupu junacima. „Stvarnost života, jezik ulice, lascivnost i mjestimice feljtonistička lakoća, pa i površnost: to su bitne zajedničke oznake svih dvadesetak njegovih romana i nekoliko knjiga pripovijedaka“ (Jelčić, 1997: 348-349).

U kontekstu svjetske književnosti, treba istaknuti i analizirati Salingerov roman *Lovac u žitu*, prototip „proze u trapericama“. U središtu romana nalazi se šesnaestogodišnji Holden Caulfield, mladić koji opisuje vlastite doživljaje u periodu tri dana oko Božića. Osim što čitatelju prikazuje svoju perspektivu iz koje on vidi svijet, on se vrlo jasno prepoznaje i po jeziku, koji je karakterističan za „prozu u trapericama“. U govoru se služi žargonom njujorške mladeži, od pojedinih riječi i uzrečica pa do stalnih epiteta, on stvara otpor prema načinu izražavanja odraslih ostavljajući dojam „odmaknutog“ viđenja svijeta i života. Flaker ističe kako je u Salingeru najvažniji jezik. Upotreba slanga gesta je prezira prema ustaljenoj hijerarhiji vrijednosti, čin je nepoštivanja uperen protiv društva, a ujedno potvrda vlastite pobune, utvrđivanje vlastitog, nezavisnog, drugačijeg. Konstituiranje proze u trapericama u svim je slučajevima povezano s borbom za uvođenje žargona u pripovijedanje i svi su se nosioci ovoga tipa proze morali sukobiti s otporima kritike koja je branila ustaljeni red u književnosti (Flaker, 1983: 119). Junak, u ovom slučaju Holden, ne uspijeva se kao pojedinac integrirati u društvo, nezadovoljan je svime oko sebe, nalazi se u besciljnom otporu što završava u rastrojstvu: „Mrzim sve. Mrzim ovaj život u New Yorku. Taksije, autobuse na Aveniji Madison u kojima šoferi uvijek urlaju na tebe da je izlaz na zadnja vrata, upoznavanje s kojekakvim umišljenim tipovima koji Luntove nazivaju anđelima, penjanje i spuštanje liftovima kad čovjek ne želi ništa drugo nego izići van, momke koji ništa drugo ne rade nego cijelo vrijeme u *Brooksovim* trgovinama dotjeruju hlače, ljude koji vječito...“ (Salinger, 2007: 159-160). Holden uviđa jedino što sve ne vrijedi, dok ono što bi trebalo vrijediti, i što bi zapravo imalo smisla, se niti ni ne nazire (Solar, 2003: 317). Roman *Lovac u žitu* predstavlja upravo ono što Flaker u svojoj monografiji analizira, paradigmatiku cjelinu „proze u trapericama“ s najizraženijim strukturnim osobinama. Nezadovoljstvo mladog pripovjedača prema okolini jasno je izraženo buntovnim ponašanjem te je uočeno kao primarna karakteristika.

Mlade u svijetu vodi buntovnost i otpor prema životnim vrijednostima, dok se sve više okreću stvarima koje nemaju smisla. Danas se takve situacije u ponašanju mladih itekako mogu primijetiti, njihov izražen stav i perspektiva prema svijetu mogu biti iskrivljene, ali to ih ne sprječava da svoje nezadovoljstvo, čak bih mogla reći i mrzovoljnost, javno i direktno izražavaju. S druge strane, smatram da su ipak u određenoj mjeri nezadovoljni životnim standardom i okolnostima u kojima ponekad dolazi do nepravde i zakinitosti. Majdakov roman *Kužiš, stari moj*, idealno nam dočarava kako se komunikacija i govor mladih uvelike promijenio, uvođenjem žargonizama, ali i kako se mladi mogu rastrojiti kada dođu do „većih“ problema koje ne mogu prebroditi. Mislim da je tu vrlo važan taj segment, da se od stvarnih problema i situacija uvijek bježi u nerealnost i samoću, što naposljetku dovodi i do posljedica- rastrojstvo. Kod analize stvarnih problema, socijalnih i egzistencijalnih, Majdak je površan pa su tako i sami likovi, narator i Glista, prazni iznutra, bez ikakvog cilja. Njihova se egzistencija ne razvija, oni stagniraju, a vjera u boljitak i budućnost ne postoji. Čitajući knjige s ovom tematikom, pojedinac može jedino biti potaknut na razmišljanje o sebi i budućnosti, jer napredak u današnjem svijetu, psihološko i socijalno, dovodi čovjeka osim razvoja tako i do osjećaja sreće i zadovoljstva koji dolaze iznutra.

5. *Traperice* kao simbol emocionalnoga buntovništva

Maša Kolanović u djelu, *Udarnik! Buntovnik? Potrošač...*, jasno predstavlja politiku popularne kulture, njezin utjecaj i promjenjivost na primjeru motiva *traperica*. *Jeans* je u vremenu prvog izdanja Flakerove studije smatran simbolom nove nadolazeće internacionalne kulture i tu činjenicu ne propušta istaknuti niti jedna povijest dvadesetog stoljeća (Kolanović, 2011: 184), stoga ne iznenađuje činjenica da je Flaker za imenovanje studije odabrao upravo najpopularniji predmet popularne kulture. „Prozom u *trapericama*“ otvorila su se vrata novoj književnoj i kulturnoj praksi, a dominantna uloga pripala je popularnoj kulturi. U to vrijeme, *traperice* su imale „etiketu“ otpora i bile su znak nonkonformističke mladeži iz čega je proizašlo da one predstavljaju stav mladih prema svijetu, a ne samo odjevni predmet. *Traperice* su, u javnom diskursu, bile prožete mladenaštvom i buntom. U predgovoru drugog izdanja svoje monografije, Flaker ističe

kako *traperice* postaju dijelom konvencionalnog oblačenja. Traperice, koje su nekad bile znak nekonformističke mladeži, preplavile su europske ulice, trgove i ceste: mogli smo u jeans-odijelima vidjeti domaćice koje idu na tržnicu i ugledne sveučilišne profesore. A to znači da se mladi junak ili pripovjedač našega proznoga tipa više neće moći pojaviti u modrim trapericama, znaku nekadašnje mlade pobune protiv konvencije odraslih (Flaker, 1983: 26-27). Sukladno tome, valjalo bi povući paralelu između *traperica* kao odjevnog materijala te „proze u trapericama“ kao književnog pravca. U oba slučaja, one su predstavljale nešto novo i neotkriveno, kako u književnosti tako i u modi. Bile su simbol buntovništva, mladeži i nonkonformizma, što se u konačnici prenijelo i na literarna djela. U kontekstu svjetske književnosti, Holden prikazuje buntovnog, ali inteligentnog mladića koji voli čitati i pisati sastavke. Izbačen je iz škole: „Dali su mi nogu. Rekli su mi kako se ne trebam vraćati poslije božićnih praznika, s obzirom na to da sam pao iz četiri predmeta a nisam pokazao nimalo volje da se prilagodim i te stvari“ (Salinger, 2007: 8). Iz citata se iščitava Holdenova ravnodušnost prema nastaloj situaciji, a usko se može povezati s emocijom tuge. Ne pridaje važnost vlastitom obrazovanju iako se, kao inteligentni pripovjedač, kreće među obrazovanim ljudima. Nezadovoljstvo prema sustavu obrazovanja, potaknuto buntovništvom, dovelo ga je do zanemarivanja obaveza zbog čega je na kraju izbačen, a neke je ranije i sam napustio ne želeći se podvrgnuti sustavu koji mu nije bio po volji (Mišković, 2014: 12). Osim obrazovanja, u ponašanju, ključnu ulogu odigrala je i okolina. Njegov cimer Stradlater, kako Holden navodi, bio je pravi ljepotan: „Razlog zašto se uvijek glancao da izgleda tip-top bio je u tome što je bio ludo zaljubljen u samog sebe. Smatrao je sebe za najljepšeg momka na zapadnoj hemisferi. Jest bio prilično zgodan-to priznajem“ (Salinger, 2007: 37). U globalu, Holdenov odnos s njim nije bio loš, no ipak ga je živcirao određenim postupcima što je dovodilo i do sukoba. Sukladno tome, istaknula bih situaciju u kojoj Holden pomaže napisati Stradlateru sastavak iz engleskog, ali nije pretjerano oduševljen uslugom pa opisuje ovako: „On je uvijek tražio od čovjeka da mu čini velike usluge. Uzmite takvog jako zgodnog frajera, ili nekoga tko za sebe misli kako je u svemu glavni i te stvari, e takvi će od vas vječito tražiti da im činite velike usluge. Samo zato što takvi luduju za samim sobom, pa misle kako ste i vi ljudi za njima i kako umirete od želje da im na svaki mogući način ugodite“ (Salinger, 2007: 27). Međutim, sastavak o bejzbolskoj palici njegovog brata nikako se ne sviđa Stradlateru pa dolazi do sukoba: „Bio je ljut kao sam

vrag. Bio je zaista bijesan. -Ti uvijek sve napraviš nadupačke.- Nije nikakvo čudo što te izbacuju odavde. -Ti nisi u stanju jednu jedinu stvar napraviti kako treba. Ozbiljno ti kažem. Ni jednu jedinu stvar“ (Salinger, 2007: 53). Nakon sukoba uočava se Holdenovo ponašanje, odnosno ravnodušnost. Nije se zamarao problemom, već je nastavio dalje kao da se ništa oko njega ne događa: „Nisam se potrudio da mu odgovorim. Naprosto sam bacio komadiće u koš za smeće. Zatim sam se ispružio na krevetu. Ni jedan ni drugi nismo dugo progovorili ni riječi. On se svukao, potpuno, sve do gaćica, a ja sam ležeći na krevetu pripalio cigaretu. Bilo je zabranjeno pušiti u sobama, ali mogli ste to raditi kasno noću, kad su svi već spavali i nitko nije mogao osjetiti dim. Osim toga, učinio sam to da naljutim Stradlatera“ (Salinger, 2007: 54). Citat opisuje Holdenovu buntovnu crtu- pušio je iako se nije smjelo, a nastojao je i naljutiti Stradlatera. Zaključuje se da okolina u kojoj pojedinac boravi može utjecati na njegovo ponašanje i postupke. Holdenova je okolina ponekad živcirala pa je otpor izražavao inercijom, ignoriranjem, a ponekad i provociranjem: „Ignorirao sam ga: Zaista jesam. Nastavio sam pušiti kao da me svi vrazi gone“ (Salinger, 2007: 54). Revoltiranost prema svijetu i status odmetnika očitovali su se i u sitnim postupcima, a uočavaju se na primjeru: „Bila je to neka crvena lovačka kapa, od onih s dugačkim, dugačkim šiltom. Primijetio sam je u izlogu jedne sportske radnje kad smo izišli iz podzemne željeznice, upravo kad sam ustanovio da sam izgubio sve one proklete mačeve. Stajala me samo jedan dolar. Nosio sam je tako da sam šilt okrenuo unatrag- otrcan štos, priznajem, ali tako mi se sviđalo“ (Salinger, 2007: 26). Zaključuje se kako Holden u svakoj situaciji nastoji pokazati odmetnički stav. Osjećaj sreće i radosti, Holden doživljava kada shvati da Pete nije u kabini pri dolasku kući: „Najveća sreća, kakvu godinama nisam doživio, bilo je to što stari noćni liftboj Pete nije bio u kabini kad sam stigao kući“ (Salinger, 2007: 191). To mu daje mogućnost susreta sa sestrom bez da itko zna za njegov dolazak. Volio je Phoebe, a i ona njega: „Počeo sam razmišljati o tome kako bi se osjećala stara Phoebe kad bih slučajno dobio upalu pluća i umro. Bilo je to djetinjasto, misliti na takve stvari, ali nisam se mogao suzdržati. Njoj bi bilo prilično teško kad bi se nešto tako dogodilo. Ona me zbilja voli. Hoću reći, drag sam joj. Zaista jesam“ (Salinger, 2007: 190) pa je odlučio posjetiti ju, međutim nije želio sresti roditelje: „Bojao sam se da me roditelji ne čuju kad budem ulazio. Ipak sam, i pored toga, odlučio da pokušam“ (Salinger, 2007: 190). Do dijaloga, između Holdena i oca ne dolazi, on je označen kao nešto imaginarno. Flaker navodi (1983: 47-48) kako roditelji Holdena

Caulfielda u romanu nisu prisutni; oni postoje ali se nalaze izvan strukture samoga djela. S druge strane, u romanu se opisuje i njegov odnos s mlađim bratom Alliejem: „Siguran sam da bi vam se svidio. Bio je dvije godine mlađi od mene ali zato valjda pedeset puta inteligentniji. Bio je fantastično inteligentan. Njegovi nastavnici stalno su pisali majci pisma o tome kakvo je zadovoljstvo imati u razredu dječaka kao što je Allie. I to ne samo onako pričam-ti-priču. Govorili su zaista iskreno. Stvar, međutim, nije bila samo u tome da je bio najinteligentniji član obitelji. Bio je i najbolji, na mnogo načina“ (Salinger, 2007: 49). Holden je volio mlađeg brata i žalio je za njim. Na primjeru: „Spavao sam u garaži one noći kad je umro i porazbijao sam golom šakom sve one proklete prozore, onako, iz čistog bijesa“ (Salinger, 2007: 50), uočava se dominantna emocija, a to je gnjev i srdžba. Povrijeđenost zbog gubitka brata prešla je u bijes, a što je kasnije rezultiralo razbijanjem. To je, također, jedan od razloga ravnodušnosti i nepovezivanja sa svijetom.

Primjer buntovništva koji je izravno povezan s trapericama vidi se Majdakovom primjeru: „Dom za studoške bijaše pust i jezivo prazan. Kao stadion kad navijači odu doma poslije tekme. Na porti su, istinabog, visila dva frajera i čačkala surle. Dakle, tako to izgleda ljeti. Glista je mrzio studoške a posebno ovu dvojicu, jer su izgledali moćno samo u potkošuljama i trapericama. Pomalo tip bildera, nekakvi jebeni športaši. Takvi se mačkama dopadaju. Bio je siguran da su se dopali i Emini“ (Majdak, 1984, 111).

U citatu se vidi kako Glista „mrzi“ tipove u trapericama i bijelim majicama koji zapravo na određeni način predstavljaju kulturnu intelektualnu elitu. Mržnja je emocija koja nastaje na temelju straha od nepoznatoga. Naime, Glisti je potpuno nepoznat svijet mladih intelektualaca, pomalo im zavidi, pomalo ih se boji pa se sada mržnja javlja kao obrambeni emocionalni mehanizam koji Glisti pomaže da očuva kakvu-takvu pozitivnu sliku o sebi. Paralelno s tim, može se reći da Glistina okolina i tipovi pojedinaca utječu na njegova razmišljanja i stavove što se očituje osuđivanjem i prijezirom, a reflektira se kroz gradski govor i žargonizme koji su obilježje buntovnosti i otpora. Glistin odnos s ocem također je opisan, u romanu dolazi doduše do susreta Gliste i njegova oca u jednoj krčmi, ali njihov relacionirani dijalog ne oblikuje generacijski sukob; ni Glistin otac, naime, ne pripada strukturiranom svijetu“ (Flaker, 1983: 48). Ipak, Glista izbjegava oca i nastoji smanjiti komunikaciju na minimum: „Domicao se k stolu i stao iznad potonule glave. Glista je u sebi kleo sve po redu! Stari vrug ima njuh za pet! Osjećao se blesavo, bilo mu je nejasno što bi bilo bolje napraviti: dići glavu i iznenađeno ga pozdraviti ili

klisnuti van iz gostionice?! Nijedno ne valja“ (Majdak, 1984: 96). Primjer pokazuje Glistinu emociju iznenađenja, ali i izbjegavanje oca koji je uvijek bez novaca pa će mu morati platiti piće. K tome, Glista oca smatra napornim pa kad se sve zbroji najlakše mu je ignorirati njegovo postojanje. U tom kontekstu, može se istaknuti kako je Glistin otac odbijen s njegove strane što se u konačnici može povezati s razočaranjem i tugom. „Glista, osim što se izdvaja iz svijeta u kojem vladaju društvene norme ponašanja, napušta i radni odnos nakon neuspjeha koji je doživio sa šefovom ženom. Glista je nakon tog razočaranja još dublje zašao u gradski polusvijet, a socijalna evazija postala je još naglašenija“ (Mišković, 2014: 30). Obilazio je gostionice u kojima mu je jelo bilo najbitnije, a zatim je tražio potencijalnu mušteriju: „Osim toga, prvo je na redu klopa, a onda slijedi obilazak tržnice ako je u samoj gostionici loša. Jer danas ga moram umočiti. I to ne bilo kome, da se razmemo“ (Majdak, 1984: 89). Bilo mu je najvažnije zadovoljiti svoje potrebe, neovisno o lokaciji i osobi, što se u romanu očituje uporabom slenga i žargona. Nije obrazovan pojedinac, ali je vrijedan i pošten te je sve stekao radom i trudom: „Ali nisam ja bez mozga! Evo vam! Ako nemam škola kao vi, ipak znam kad me netko hoće zanitati. Ja sam pošten radnik i sve zaradim rukama“ (Majdak, 1984:140).

Na primjeru: „Kad je gospođa Gizela s klincima otputovala na more, Glista se sasvim snuždio, počeo kantati mađarske romanse i preko kite čistiti unutrašnjost kola, samo toliko da mu se ne može prigovoriti da nije pokušao. Izgubio je volju za sve i ponovo se prebukao u one svoje vječne izlizane hlače, dok na kopita nije navlačio ni tenisice“ (Majdak, 1984: 33), izražena je emocije tuge odnosno žaljenja zbog odlaska gazdine žene u koju se zaljubio. Glistina zaljubljenost očituje se na primjeru: „Frajer se toliko zatelebao da je na posao dolazio u onom svom prima kaputu i žutim cipelišima samo da bi bio zrihtan ako se gospođa Gizela slučajno taj dan pojavi“ (Majdak, 1984: 26). Povezana je s emocijom radosti, a doživljava se kao strast, senzualnost i očaranost prema Gizeli. Ipak, Gizela prema Glisti osjeća prijezir i averziju koje su povezane s emocijom gađenja, a mogu se uočiti na primjeru: „Mrzim vas, uopće mi se ne sviđate, gnjido, uši mrzim te, zašto me ne pustite, ubit će vas moj muž, gade jedan, bijedniče, vidjet ćeš ti svoje, pogledaj se u ogledalo, rugobo, nakazo...pusti me!, čuješ, kad ti kažem!...“ (Majdak, 1984: 74). Na kraju biva odbijen i doživljava poniženje s njezine strane: „Onda ga je iznenada gurnula, i rukama i nogama, tako da je odletio na pod, uz kauč na kom se gospođa Gizela sklupčala, stiskala krajeve svog šlafroka i pokrivala golotinju, među noge

ga turala kao nekakav tampon skupa s crvenim gaćicama, a on je pokunjen, oborene glave, tako da se vidio njegov crni potiljak i blijeda leđa izbočenih lopatica, u grotesknoj toj pozi štrcao svoje prezreno i neprimljeno prokletu sjeme, po tepihu, nemoćan da prekine blamažu, uzalud posežući rukom za zgužvanim hlačama koje su visile preko ruba kauča. Onda je zaridao i počeo čupati kosu“ (Majdak: 1984, 77-78). Citat prikazuje Glistinu bespomoćnost i bezvrijednost očitovane u emociji straha. Glistina srdžba i ljutnja vidi se na primjeru: „I kak me počel grditi i psovati! Mislio sam da se to zeza kad me nazivao pokvarenjakom, manijakom, vragom u ljudskoj spodobi, smrdljivim gadom i kaj ja znam kakvim sve stranim imenima...“ (Majdak, 1984: 34), a usmjerena je na pripovjedača i njegovog prijatelja. Ipak, Glista najviše „hvata“ žene, ali za njega, svaki pokušaj završi neslavno što ga dovodi do fatalnog sloma: „Zbilja se sasvim srozao. Mačke su ga zaobilazile. Bilo ih je strah da nije manijak i da ih ne napadne. Kad bi se sreli, najviše je vremena šutio ili pak ružio po ljudima koji su ovakvi i onakvi. Kažu da je ostao na mjestu. I u novinama je pisalo da mu hitna pomoć nije trebala. Uvijek oni zakasne, znam ja“ (Majdak, 1984: 176).

Stoga, zaključuje se da junaci romana predstavljaju jedinstvenu kariku- buntovništvo. Ono je bilo motivirano različitim događajima, ali se jasno izražavalo kroz pripovjedačeve misli, postupke, govor, način odijevanja i ostalo. Mladi pripovjedači, zapravo, nemaju naviku i ne prakticiraju izražavanje buntovništva, no splet okolnosti i životna mreža u koju su upleteni navode ih na promjene i postupke koje se očituju na području govora, razmišljanja, načina odijevanja te vrsti glazbe. Također, prisutne su na osobnoj emocionalnoj razini, a to znači da svakog pojedinca pokreće određena emocija u postupcima. U kontekstu teme rada, svaki lik romana motiviran je emocijom, koja se na određeni način reflektira i buntovništvom. Na primjeru Holdena, može se reći da je njegova odmetnička narav jednim dijelom motivirana gubitkom brata. Razbijanje prozora samo je rezultat emocija koje su u tom trenutku bili okidač- tuga i bijes. Također, Holdena u tom trenutku ne brine niti razbijena šaka niti posljedice, jer ono što ga je potaknulo na postupak njemu je od velika značaja. Iz toga proizlazi da je svaka prisutna emocija važna pojedincu te da za svaku emociju postoji razlog, a to je ključna karika. Glistini postupci, najviše su povezani su s ljubavi prema šefovoj ženi Gazeli, a samim tim motivirani su emocijama. Tako je Glistino nasrtanje na Gizelu motivirano strašću, čežnjom i željom za

seksom, a nastojanje da u tome uspije očituje se neprestanim pokušajima unatoč odbijanju. Kao i u prethodnom primjeru, svoje nasrtanje ne doživljava kao nešto loše, jer emocije koje ga pokreću na to imaju razloge i njemu su važne. Ipak, njegova ljubavna avantura završava neuspješno, daje otkaz na poslu i povlači se u sebe. Doživljava vlastito razočaranje, gubi smisao svega i kobno skločava život. U tom kontekstu, destrukcija svijesti temeljena je na razočarenju, odbačenosti, gubitku posla, a u konačnici i nezadovoljstvom sudbinom. Možda, na neki način, Glista stvara otpor prema životu tako što mu se predaje. Razlozi buntovništva kod mladih dolaze s različitih aspekata: socijalni i ekonomski status, obrazovanje, okolina, obiteljska nesloga te ostalo, a motivirani su emocijama. Iza svake emocije stoji razlog, svaki postupak lika motiviran je emocijom koja je, kao takva, njemu samome najvažnija.

6. Zaključak

Proza u trapericama, kao potpuno novi format književnosti, jasno definira svoje ideje i karakteristike, a to se u radu nastojalo analizirati pomoću širega konteksta popularne kulture. Svoj etablirani put ostvarila je kako u hrvatskoj književnosti, tako i u stranoj, a može se i utvrditi da je neiscrpan izvor interpretacije. Likovi romana izrazito su važni za gradnju fabule jer se pomoću njih izražavaju karakteristike žanra, a čitatelj dobiva mogućnost suosjećanja. U kontekstu književnih likova, u radu se obradila i tematika emocija te emocionalne inteligencije koja uporište pronalazi u samosvijesti i samoupravljanju. Pojedinci iz stvarnoga života usko su povezani s književnim likovima, odnosno slika realnoga svijeta preslikava se u književna djela, a samim tim i emocije. Niska razina inteligencije likove potiče na konflikte, nerazumijevanje, agresiju te konzumaciju alkohola, a takvi primjeri itekako su prisutni u stvarnom životu. Ipak, glavno istraživanje rada fokusiralo se na pojavu buntovništva u kontekstu književnih djela. Mladi pripovjedači skloni su nonkonformizmu i suprotstavljanju tradicionalnih struktura što se očituje kroz govor, napuštanje škole, radnog mjesta ili mjesta boravka. Iako ne postoje utemeljeni razlozi njihovom buntovništvu, nezadovoljstvo javno izražavaju pritom ignorirajući norme i strukturu.

I za kraj, romani koji se svrstavaju pod „prozu u trapericama“, prema vlastitom mišljenju, izrazito su kvalitetno napisani, bogati su likovima i sama radnja prilagođena je kako mlađim naraštajima, tako i starijim generacijama. Najviše me se dojmio roman *Lovac u žitu*, kako zbog tematike tako i zbog samog pristupa likovima, odnosno načina na koji su oblikovani i okarakterizirani. Čitanje i mogućnost poistovjećivanja s književnim likovima, važno je za svakog pojedinca, ne samo zbog čitalačke kulture, već realizacije sebe u boljem svjetlu.

Literatura

Bušljeta, Rona; Piskač, Davor (2018.) *Literarna biblioterapija u nastavi književnosti*. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.

Flaker, Aleksandar (1983.) *Proza u trapericama*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.

Hercigonja, Zoran (2018.) *Emocionalna inteligencija u odgoju i obrazovanju*. Varaždin: Fronta Impress.

Jelčić, Dubravko (1997.) *Povijest hrvatske književnosti*. Zagreb: Naklada Pavičić.

Katalinić, Ena (2017.) *Interpretacija svakidašnjice sedamdesetih godina na primjeru proze u trapericama*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet: Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti.

Kolanović, Maša (2011.) *Udarnik! Buntovnik? Potrošač...: Popularna kultura i hrvatski roman od socijalizma do tranzicije*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Lugarić, Danijela (2009.) *Simbolični dalekozor: Flakerova proza u trapericama u: „Umjetnost riječi: Časopis za znanost o književnosti, izvedbenoj umjetnosti i filmu“*, Vol. 53. No. 3-4, 169-184.

Majdak, Zvonimir (1984.) *Kužiš, stari moj*. Zagreb: Znanje.

Miličić, Brigita (2018.) *Emocionalna inteligencija i nastava književnosti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet Osijek: Odsjek za hrvatski jezik i književnost.

Mišković, Marina (2014.) *Elementi proze u trapericama u književnosti za mlade*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet Osijek: Diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti.

Nemec, Krešimir (2003.) *Povijest hrvatskog romana od 1945. do 2000. godine*. Zagreb: Školska knjiga.

Sallinger, Jerome David (2007.) *Lovac u žitu*. Koprivnica: Šareni dućan.

Solar, Milivoj (2003.) *Povijest svjetske književnosti*. Zagreb: Golden marketing.

Takšić, Vladimir; Hajncl, Ljerka; Vučenović, Dario (2014.), *Razvoj emocionalne inteligencije u obiteljskom okruženju i utjecaji emocionalne inteligencije na smanjenje poteškoća u ponašanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Internetski izvori:

Čuvstvo ili emocija. URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=13550> (22. 8. 2021.)

Proza u trapericama. URL: <https://proleksis.lzmk.hr/1704/> (17. 8. 2021.)